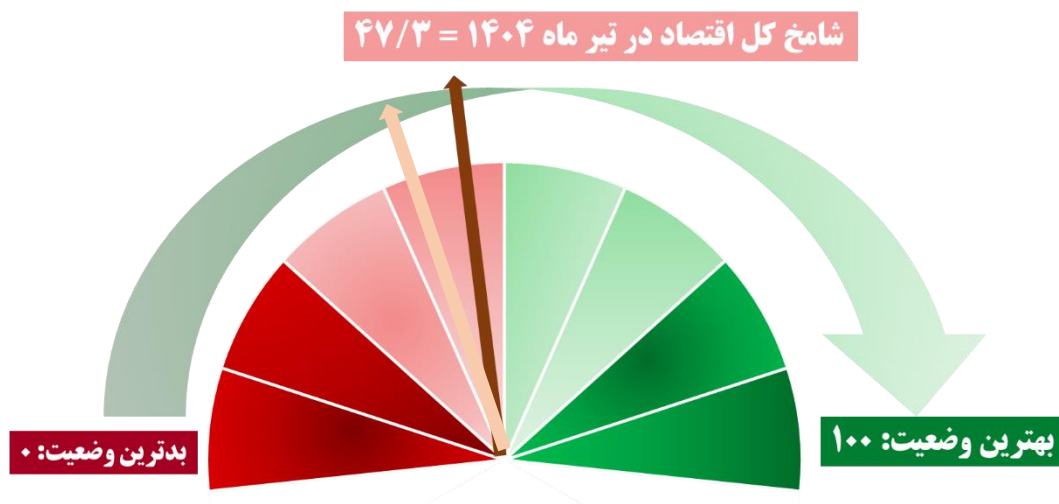

طرح شاخص مدیران خرید (شامخ) – اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

نتایج کلیدی:

- شامخ کل اقتصاد در تیرماه، پس از تعدیل فصلی، معادل $۴۷,۳$ محاسبه شده است. هرچند از سرعت کاهش آن کاسته شده است، ولی کماکان شرایط خوبی را نشان نمی‌دهد.
- میزان تولید محصول یا ارائه خدمت برای شانزدهمین ماه متوالی کمتر از ۵۰ گزارش شده است. افت محصول واحدهای تولیدی محسوس است.
- میزان سفارشات جدید مشتریان در تیر ماه برای هفدهمین ماه متوالی روندی کاهشی داشته‌است که تداوم کاهش در تقاضای اقتصاد را گوشزد می‌کند.
- موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در تیر ماه برای یازدهمین ماه متوالی کاهشی است و کمترین مقدار ۷ ماهه خود را از دی ماه ۱۴۰۳ به ثبت رسانده‌است، بدان معنا که کاهش تقاضا همراه با افزایش قیمت مواد اولیه و واسطه موجب گردید موجودی انبار و لوازم خریداری شده توسط واحدهای اقتصادی کاسته شود.
- بنابراین، نگاه مدیران خرید، حاکی از آن است که افت تقاضای اقتصاد، همراه کاهش و خرید مواد اولیه و واسطه‌ای، ناشی از عوامل مختلف از جمله افزایش هزینه‌های خرید آن، فعالان و صاحبان بنگاه‌های اقتصادی و تجاری را به کاهش بیشتر محصولات تولیدی در تیرماه سال ۱۴۰۴ وا داشته است.
- انطباق روند شامخ با روند رشد اقتصادی و رشد ارزش افزوده صنعت در فصول گذشته، حاکی از هم رستا بودن نگاه و انتظارات فعالان اقتصادی و صنعتی کشور با آمارهای رسمی کشور است.

نتایج شامخ کل اقتصاد

تعدیل فصلی نشده: ۴۵,۴ تعدیل فصلی شده: ۴۷,۳

- ✓ **شاخص مدیران خرید کل اقتصاد** در تیرماه، پس از تعدیل فصلی معادل ۴۷,۳ محاسبه شده و برای شانزدهمین ماه متوالی روندی رکودی داشته‌است هر چند شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبلی کمتر بوده‌است.
- ✓ میزان تولید محصول یا ارائه خدمات در تیرماه معادل ۴۸,۴ برآورد شده‌است. این شاخص برای شانزدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته و شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده‌است.
- ✓ موجودی مواداولیه یا لوازم خریداری شده در تیر ماه برای یازدهمین ماه متوالی کاهشی است و کمترین مقدار ۷ ماهه خود را از دی ماه ۱۴۰۳ به ثبت رسانده‌است.
- ✓ میزان سفارشات جدید مشتریان در تیر ماه برای هفدهمین ماه متوالی روندی کاهشی داشته‌است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده‌است.
- ✓ میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی در تیر ماه، برای نهمین ماه کاهشی است و دومین کمترین مقدار ۵۷ ماهه خود را از آبان ماه ۱۳۹۹ به ثبت رسانده‌است.
- ✓ میزان صادرات کالا یا خدمات در تیر ماه همچنان کاهشی است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل اندکی کمتر بوده است.

نتایج شامخ بخش صنعت

تعدیل فصلی نشده: ۴۲,۷ تعدیل فصلی شده: ۴۷,۷

- ✓ **شاخص مدیران خرید بخش صنعت** در تیر ماه پس از تعدیل فصلی معادل ۴۷,۷ برآورد شده‌است. مقدار شاخص در این ماه برای ششمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است. هرچند شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبلی کمتر بوده‌است.
- ✓ مقدار تولید محصولات در تیر ماه معادل ۴۷ محاسبه شده‌است. این شاخص برای ششمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است.
- ✓ میزان سفارشات جدید مشتریان در تیر ماه برای سیزدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده‌است.
- ✓ موجودی مواد اولیه خریداری شده در تیر ماه برای هفدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده‌است.
- ✓ میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی در تیر ماه برای نهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل اندکی کمتر بوده‌است.
- ✓ میزان فروش محصولات در تیرماه برای ششمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده‌است.
- ✓ میزان صادرات کالا در تیر ماه بعد از عدد ماه گذشته، دومین کمترین مقدار خود را (طی ۶۳ ماه گذشته از اردیبهشت ماه ۱۳۹۹) به ثبت رسانده‌است.
- ✓ شاخص قیمت خرید مواداولیه در تیر ماه همچنان در سطوح بالای خود به ثبت رسیده‌است.

شاخص مدیران خرید ترکیبی کل اقتصاد

شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد می‌تواند انعکاسی از شرایط کلی کسب‌وکار کشور محسوب شود چرا که دیدگاه‌ها و انتظارات فعالان اقتصادی و تجاری کشور را در شرایط موجود، نشان می‌دهد. بر اساس آخرین نظرسنجی انجام شده توسط مرکز پژوهش‌های اتاق ایران در تیرماه ۱۴۰۴، شاخص مدیران خرید کل اقتصاد ایران (پس از تعدیل فصلی) پس از گذشت جنگ دوازده روزه، همچنان در محدوده رکود باقی مانده است. میزان این شاخص برای تیرماه برابر با ۴۷٫۳ (شاخص ۱۰۰ بهترین وضعیت و درمقابل، صفر بدترین وضعیت) محاسبه شده است و نگاه کلی حاکی از آن است که وضعیت کسب و کارها در این ماه برای شانزدهمین ماه متوالی روندی کاهشی دارد، هر چند شدت آن در این ماه نسبت به ماه قبلی (۴۳٫۳) کمتر بوده است. نکته قابل توجه این‌که، در تیرماه همانند ماه گذشته، انتظار این هست که هر پنج مؤلفه اصلی تشکیل‌دهنده شامخ اقتصاد (شامل میزان تولید محصول یا ارائه خدمات، میزان سفارشات جدید مشتریان، موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده، میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی و سرعت انجام و تحویل سفارشات) همگی روندی نزولی داشته باشند. کاهش همزمان این مؤلفه‌ها نه تنها وضعیت فعلی اقتصاد را نامناسب جلوه می‌دهد، بلکه دورنمای آتی فضای کسب‌وکار را نیز با ابهام مواجه کرده و بدیهی است این نگاه کلی، می‌تواند چشم اندازی از رشد پایین سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار برای اقتصاد در ماه‌های اخیر تصور نمود.

در تیر ماه شاخص میزان تولید محصول یا ارائه خدمات معادل ۴۸٫۴ برآورد شده است. این شاخص برای شانزدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده است. در تیرماه، تولیدکنندگان با مشکلات متعددی مواجه بوده‌اند. قطعی‌های مکرر و بدون برنامه برق، باعث کاهش و توقف خطوط تولید و افزایش هزینه‌های بنگاه‌ها شده است. از سوی دیگر، مشکلات زنجیره تأمین شامل افزایش قیمت مواد اولیه، موانع موجود در تخصیص و تأمین به موقع ارز و مشکلات گمرکی و همچنین محدودیت در تأمین مالی، ظرفیت تولید را کاهش داده است و می‌تواند چشم اندازی از رشد اقتصادی کمتر در نیمه اول سال جاری تصور نمود.

شاخص میزان سفارشات جدید مشتریان در تیرماه برای هفدهمین ماه متوالی روندی کاهشی داشته است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده است. در بخش تقاضا، افت قدرت خرید به علت تورم مزمن و رشد ناکافی درآمدها و همچنین نااطمینانی نسبت به آینده اقتصادی به علت تنش‌ها و تداوم سایه جنگ و نوسانات نرخ ارز، باعث افزایش نااطمینانی نسبت به آینده اقتصادی و سیاسی کشور شده و مصرف‌کنندگان را به رفتارهای محتاطانه‌تر و تعویق در خریدهای غیرضروری واداشته است. در چنین شرایطی، تقاضا برای کالا و خدمات کاهش یافته که کاهش سفارشات جدید را برای بنگاه‌ها به همراه داشته است. همچنین میزان صادرات کالا یا خدمات نیز در تیرماه همچنان روندی کاهشی داشته است. در شرایطی که نااطمینانی حاصل از این نوسانات، برنامه‌ریزی برای صادرات را دشوار کرده و ریسک فعالیت‌های صادراتی را افزایش داده است، الزامات رفع تعهد ارزی نیز موانعی را برای صادرات ایجاد کرده و انگیزه صادرکنندگان را کاهش داده است. در نتیجه‌ی افت تقاضای داخلی و کاهش صادرات، فروش در تیرماه به‌طور مستقیم تحت تأثیر قرار گرفته و شاخص فروش کالا و خدمات اگرچه نسبت به ماه قبل افزایش یافته اما همچنان در محدوده خنثی ۵۰ توقف شده است.

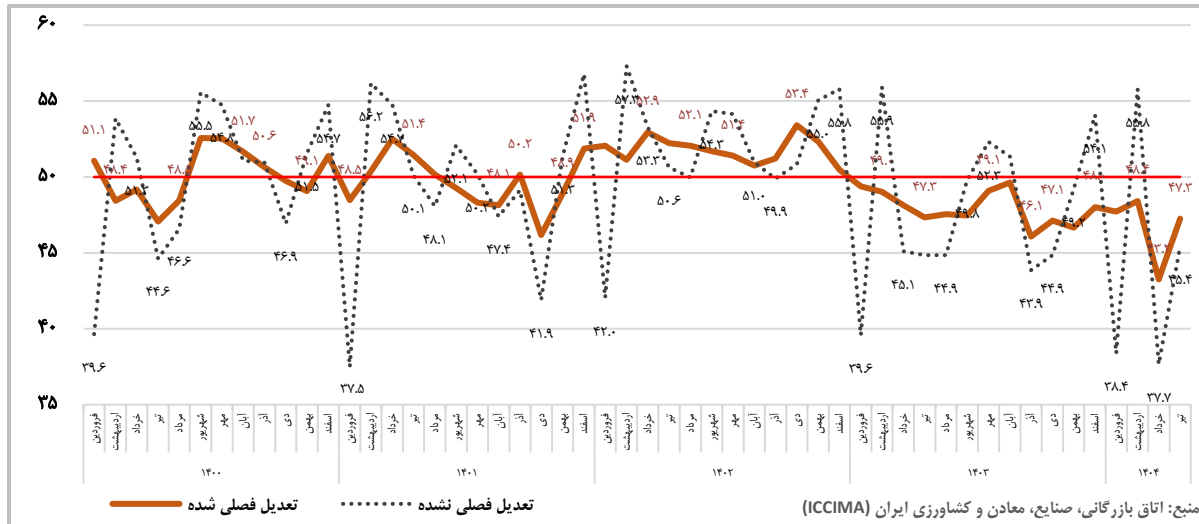
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی در تیر ماه کاهشی است و پس از کاهش شدیدی که در ماه گذشته داشت، تداوم این افت، به کمترین مقدار ۵۷ ماهه خود از آبان ۱۳۹۹ به ثبت رسانده است. یعنی این که افت تولید و فروش به علت افزایش هزینه‌های تولید، تضعیف تقاضا و کاهش ظرفیت تولید، قطعی برق و آب و نوسانات ارزی و همچنین تنش‌ها، باعث شده که فعالان اقتصادی چشم‌انداز روشنی نسبت به آینده نداشته باشند و بسیاری از بنگاه‌ها با کاهش درآمد مواجه شوند. در نتیجه، انتظار صاحبان بنگاه‌های اقتصادی این است که برای مدیریت و کنترل هزینه‌ها، تمایلی به جذب نیروی جدید نداشته و بعضاً تعدیل نیرو داشته‌اند. در همین حال نیز برخی از شرکت‌ها با کمبود نیروی کار روبرو هستند که به دلیل فشارهای هزینه‌ای و عدم تناسب آن در مقایسه با درآمدها تمایلی به اشتغال در این سطوح درآمدی ندارند.

موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در تیر ماه برای یازدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته است و کمترین مقدار ۷ ماهه خود را از دی ماه ۱۴۰۳ به ثبت رسانده است. تصور بر این است که در این ماه، همراه با کاهش تقاضای مشتریان و سفارش خریدها و به دنبال آن، رشد چشمگیر قیمت نهاده‌های تولید به خصوص تداوم افزایش شاخص قیمت تولیدکننده (PPI)، حجم موجودی انبار مواد اولیه و واسطه‌ای بنگاه‌ها را محدود کرده است، علاوه بر این، نوسانات نرخ ارز، تأخیر یا عدم تخصیص ارز و مشکلات گمرکی، باعث افزایش هزینه و زمان مورد نیاز برای دسترسی و واردات مواد اولیه شده و واحدهای اقتصادی در تأمین مواد اولیه مورد نیاز خود با مشکل روبرو هستند.

شاخص قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده در تیر ماه همچنان در سطوح بالای خود به ثبت رسیده است. آمارهای رسمی نیز این یافته را تأیید می کنند. چرا که طبق گزارش شاخص قیمت تولیدکننده (PPI) مرکز آمار ایران نرخ تورم ماهانه در خردادماه نسبت به ماه قبل ۰٫۵ درصد افزایش داشته است. بنابراین تصور بر این است که در این ماه، افزایش سطح عمومی قیمت ها و به دنبال آن رشد چشمگیر قیمت نهاده های تولید به خصوص تداوم افزایش شاخص قیمت تولیدکننده (PPI)، در کنار کاهش تقاضای مشتریان، هزینه تامین منابع مالی بنگاه ها محدود شده است.

انتظارات در مورد میزان فعالیت های اقتصادی در ماه آینده، در تیر ماه برای اولین بار از شروع سال، کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفت و به کمترین مقدار خود از اسفند رسیده است. در شرایطی که تولیدکنندگان و صاحبان کسب و کار تجاری با مشکلاتی از قبیل قطعی برق و آب، تورم بالا، نوسانات ارزی و کمبود نقدینگی مواجه هستند، در این ماه، در تداوم تنش ها و نااطمینانی های موجود در فضای سیاسی نیز باعث شده تا اکثر فعالان اقتصادی با انتظارات منفی نسبت به وضعیت ماه های آینده همراه باشند. در این فضا بسیاری از تولیدکنندگان ناچارند از تصمیم گیری حتی برای آینده نزدیک خودداری کنند که در نتیجه آن ضربات جدی به اقتصاد و کسب و کارها تحمیل خواهد شد.

نمودار ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد

جدول ۱: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به تیر ۱۴۰۴

شاخص		تعدیل فصلی نشده		تعدیل فصلی شده	
		تیر ۱۴۰۴	خرداد ۱۴۰۴	تیر ۱۴۰۴	خرداد ۱۴۰۴
مولفه های اصلی	شاخص کل اقتصاد	۳۷٫۷	۴۵٫۴	۴۳٫۳	۴۷٫۳
	میزان تولید محصول یا ارائه خدمت	۴۰٫۵	۴۴٫۷	۴۵٫۷	۴۸٫۴
	میزان سفارشات جدید مشتریان	۳۳٫۳	۴۱٫۶	۳۹٫۴	۴۶٫۱
	سرعت انجام و تحویل سفارش	۳۷٫۳	۵۳٫۸	۴۵٫۵	۴۹٫۸
	موجودی مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	۴۱٫۰	۴۲٫۱	۴۵٫۶	۴۵٫۴
	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۳۹٫۳	۴۷٫۵	۴۳٫۱	۴۶٫۶
مولفه های کمکی	قیمت مواد اولیه یا لوازم خریداری شده	۷۷٫۳	۷۵٫۹	۷۷٫۳	۷۵٫۹
	موجودی محصول نهایی در انبار یا کارهای در حال تکمیل	۴۹٫۹	۵۰٫۹	۴۹٫۹	۵۰٫۹
	میزان صادرات کالا یا خدمات	۳۹٫۴	۴۶٫۲	۴۴٫۵	۴۵٫۶
	قیمت محصولات تولیدشده و خدمات ارائه شده	۵۹٫۹	۵۶٫۷	۵۹٫۹	۵۶٫۷
	مصرف حامل های انرژی	۴۶٫۵	۵۱٫۶	۴۳٫۵	۴۸٫۶
	میزان فروش کالاها یا خدمات	۳۷٫۳	۴۶٫۷	۴۳٫۳	۵۰٫۸
	انتظارات در مورد میزان فعالیت اقتصادی در ماه آینده	۵۴٫۳	۴۵٫۶	۵۳٫۳	۴۹٫۶

ماخذ: مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، خرداد و تیر ۱۴۰۴

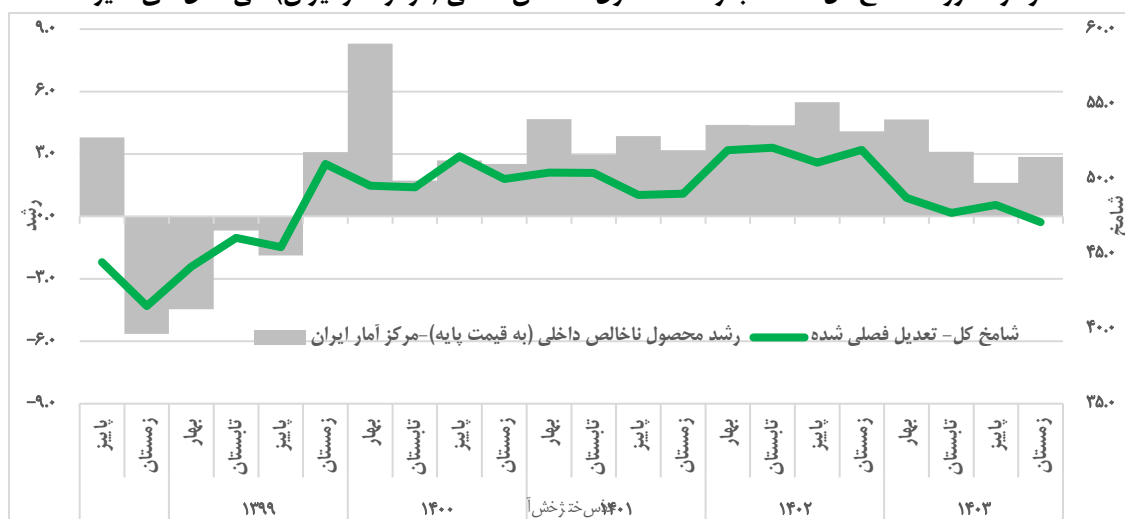
نمودار ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) کل اقتصاد در دو ماه منتهی به تیر ۱۴۰۴، تعدیل فصلی شده

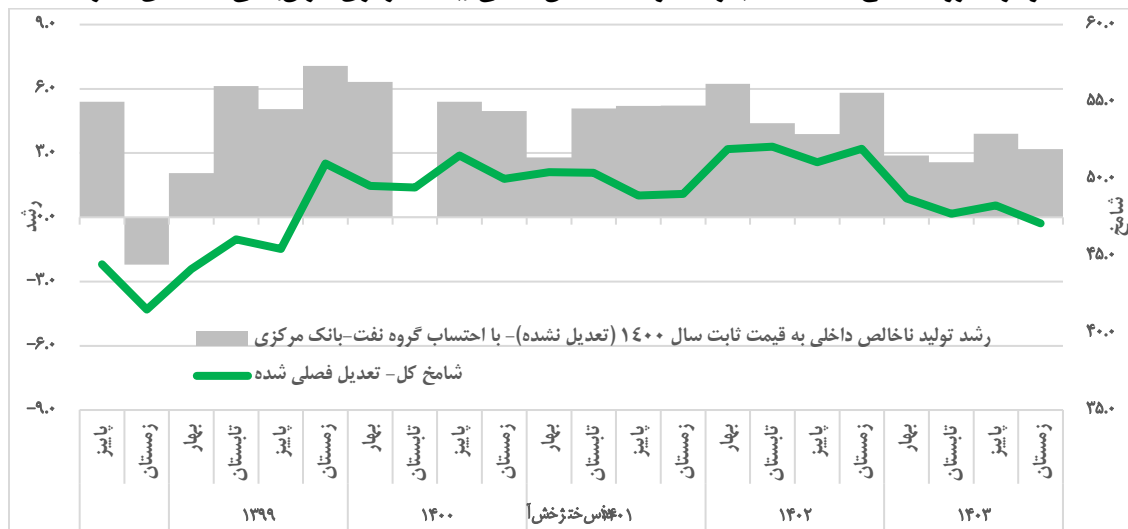
انطباق شاخص مدیران خرید کل اقتصاد با تغییرات تولید اقتصاد

یکی از مباحث مهم، رصد و پایش شاخص مدیران خرید کل اقتصاد، انطباق آن با سایر شاخص ها و آمارهای رسمی کشور با هدف ارزیابی صحت سنجی آن با واقعیت های داده های کشور است که در این میان، انطباق شامخ با رشد اقتصادی کشور به عنوان تغییرات تولید و تغییرات کسب و کار، مهم و قابل توجه است. به دلیل محدودیت آمارهای رسمی در تولید داده ماهانه (در مرکز آمار ایران و بانک مرکزی ایران) از محصول/تولید ناخالص داخلی فصلی این دو نهاد آماری استفاده شده است. همان طور که ملاحظه می شود روند شامخ کل اقتصاد به طور نسبی هم راستا با روند رشد محصول ناخالص داخلی (مرکز آمار ایران) و روند رشد تولید ناخالص داخلی (بانک مرکزی ایران) طی فصل های مربوطه در سال های اخیر است و این روند در آمارهای مرکز آمار ایران بیشتر محسوس است.

نمودار ۳: روند شامخ کل اقتصاد با رشد محصول ناخالص داخلی (مرکز آمار ایران) طی سال های اخیر

نمودار ۴: روند شاخص کل اقتصاد با رشد تولید ناخالص داخلی (بانک مرکزی ایران) طی سال‌های اخیر

شاخص مدیران خرید بخش صنعت

در ذیل کل اقتصاد، بخش صنایع کارخانه‌ای و تولیدی کشور، نمایی بهتر و بارزتر را برای شاخص مدیران خرید نشان می‌دهد. بر اساس داده‌های حاصل از نظرسنجی به دست آمده از بنگاه‌های بخش صنعت، **شاخص مدیران خرید** ایران که به صورت فصلی تعدیل شده در تیرماه معادل ۴۷,۷ برآورد شده‌است. مقدار شاخص در این ماه (به خصوص در صنایع نساجی، صنایع پوشاک و چرم، صنایع فراورده‌های نفت و گاز، وسایل نقلیه و قطعات وابسته، صنایع لاستیک و پلاستیک و صنایع فلزی) برای ششمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است، هرچند شدت کاهش نسبت به ماه قبلی کمتر بوده‌است. قابل ذکر است مقدار شاخص تحت تأثیر کاهش در چهار مؤلفه از پنج مؤلفه اصلی خود قرار گرفته‌است، به طوری که شاخص میزان تولید محصول، میزان سفارشات جدید مشتریان، موجودی مواد اولیه خریداری شده و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی همگی روندی کاهشی داشته‌اند.

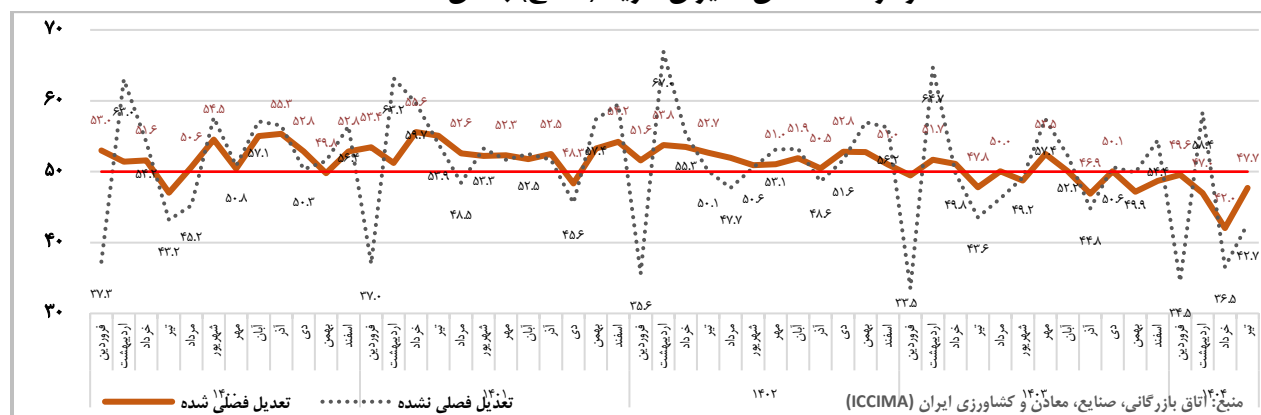
در تیرماه **مقدار تولید محصولات** معادل ۴۷ محاسبه شده‌است. این شاخص برای ششمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است. کاهش مقدار تولید محصولات صنعتی در تیرماه را باید نتیجه‌ی هم‌زمان عوامل موثر (داخلی و خارجی) بر تولید واحدهای صنعتی کشور دانست. در سطح داخلی، قطعی‌های مکرر و غیرقابل پیش‌بینی برق، همراه با محدودیت دسترسی به آب، و حتی تعطیلی غیرمعمول استان‌ها با هدف صرفه جویی در مصرف آب و برق، موجب اختلال در فرآیندهای تولید و بعضاً توقف آن در برخی از صنایع شده‌است. از سوی دیگر، افزایش سطح عمومی قیمت مواد اولیه و واسطه‌ای مورد نیاز واحدهای صنعتی، کمبودها و محدودیت دسترسی به این مواد، نوسانات نرخ ارز، تأخیر در تخصیص ارز و فرآیندهای زمان‌بر گمرکی، زنجیره تأمین واحدهای صنعتی را با چالش‌های جدی مواجه کرده‌است. در بعد مالی نیز، افزایش هزینه‌های تولید، کاهش نقدینگی، دشواری در دریافت تسهیلات بانکی و همچنین تضعیف قدرت خرید مصرف‌کنندگان — که منجر به افت سفارشات جدید شده — موجب محدود شدن ظرفیت تولید بنگاه‌ها شده‌است. براساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شاخص تولید بخش صنعت مبتنی بر شرکت‌های صنعتی بورسی نسبت به ماه قبل با کاهش ۳,۲ درصدی مواجه شده‌است.

میزان سفارشات جدید مشتریان بخش صنعت در تیرماه برای سیزدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته‌است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده‌است. کاهش قدرت خرید مصرف‌کنندگان به دلیل تورم بالا، افزایش هزینه‌های معیشت و رشد نامتناسب درآمدها، منجر به تضعیف تقاضا شده‌است. علاوه بر این، نوسانات ارزی و همچنین افزایش تنش‌های سیاسی، فضای روانی بازار را به شدت تحت تأثیر قرار داده و رفتار مصرف‌کنندگان را محتاط‌تر کرده‌است، که در مجموع منجر به کاهش تقاضا برای خرید کالاها شده‌است. در بخش تقاضای خارجی نیز **شاخص میزان صادرات کالا** همچنان کاهشی است، به طوریکه این شاخص دومین کمترین مقدار ۶۳ ماهه خود را از اردیبهشت ماه ۱۳۹۹ به ثبت رسانده‌است. این موضوع ممکن است به تدریج تامین ارز مورد نیاز در بازار مبادله طلا و ارز بانک مرکزی را نگران کند و نیازمند مدیریت و هماهنگی لازم است.

موجودی مواد اولیه خریداری شده صنایع در تیرماه برای هفدهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده است. نوسانات نرخ ارز و تورم بالا، قیمت مواد اولیه وارداتی و داخلی را افزایش داده است. از سوی دیگر محدودیت در دسترسی به تسهیلات بانکی، در شرایطی که بسیاری از تولیدکنندگان با تقاضای ضعیف مشتریان روبرو هستند، محدودیت نقدینگی برای خرید مواد اولیه را برای بخش تولید ایجاد کرده است. همچنین، فرآیندهای پیچیده و زمان بر واردات مواد اولیه – شامل ثبت سفارش، تخصیص ارز و ترخیص کالا– نیز بر شدت این محدودیت ها و تداوم اختلال در روند تأمین مواد اولیه افزوده است.

در تیرماه **میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی** در بخش صنعت برای نهمین ماه متوالی کمتر از محدوده خنثی ۵۰ قرار گرفته است. شدت کاهش در این ماه نسبت به ماه قبل کمتر بوده است. ناترازی برق و قطعی های مکرر، تولید در بسیاری از واحدهای بزرگ صنعتی را یا متوقف کرده یا به شدت کاهش داده که این مسأله مستقیماً نیاز به نیروی کار را کم کرده است. در شرایطی که افق روشنی برای ادامه تولید واحدهای صنعتی وجود ندارد و تصمیم گیری ها به دلیل ریسک های سیاسی و نوسانات اقتصادی متوقف شده، بنگاه ها نه تمایلی برای جذب نیروی جدید دارند و نه قادر به حفظ کامل نیروهای فعلی خود هستند. همچنین، افت تولید ناشی از محدودیت در تأمین مواد اولیه و افزایش هزینه ها، فشار مالی مضاعفی بر واحدهای صنعتی وارد کرده که در نهایت منجر به اخراج و یا تعدیل ظرفیت نیروی انسانی شده است. البته این تعدیلات همزمان با خروج اتباع خارجی غیررسمی از کشور همراه شده و کمتر در آمارهای کشور نمایان شده یا خواهد شد.

نمودار ۵: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت

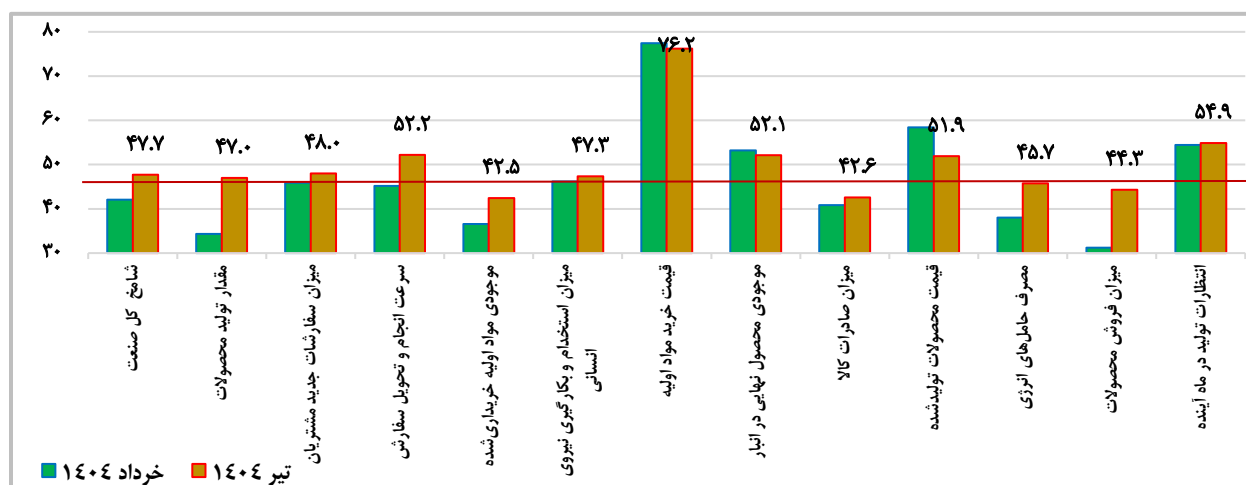

جدول ۲: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به تیر ۱۴۰۴

شاخص		تعدیل فصلی نشده		تعدیل فصلی شده	
		تیر ۱۴۰۴	خرداد ۱۴۰۴	تیر ۱۴۰۴	خرداد ۱۴۰۴
مولفه های اصلی	شامخ کل صنعت	۴۲,۷	۳۶,۵	۴۲,۰	۴۷,۷
	مقدار تولید محصولات	۴۱,۸	۳۱,۳	۳۴,۴	۴۷,۰
	میزان سفارشات جدید مشتریان	۳۹,۸	۳۴,۰	۴۵,۹	۴۸,۰
	سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۰,۷	۴۳,۴	۴۵,۲	۵۲,۲
	موجودی مواد اولیه خریداری شده	۴۱,۱	۳۴,۶	۳۶,۶	۴۲,۵
	میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۲,۸	۴۲,۸	۴۶,۲	۴۷,۳
مولفه های کمکی	قیمت خرید مواد اولیه	۷۵,۷	۷۷,۶	۷۷,۵	۷۶,۲
	موجودی محصول نهایی در انبار	۵۲,۷	۵۳,۸	۵۳,۲	۵۲,۱
	میزان صادرات کالا	۴۲,۵	۴۲,۰	۴۰,۸	۴۲,۶
	قیمت محصولات تولیدشده	۵۱,۹	۵۸,۴	۵۸,۴	۵۱,۹
	مصرف حامل های انرژی	۴۴,۴	۴۱,۸	۳۸,۰	۴۵,۷
	میزان فروش محصولات	۳۷,۰	۲۹,۰	۳۱,۲	۴۴,۳
	انتظارات تولید در ماه آینده	۵۱,۱	۵۴,۲	۵۴,۴	۵۴,۹

ماخذ: مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، خرداد و تیر ۱۴۰۴

نمودار ۶: شاخص مدیران خرید (شامخ) بخش صنعت در دو ماه منتهی به تیر ۱۴۰۴، تعدیل فصلی شده

جدول ۳: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی نشده، تیر ۱۴۰۴

شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	چوب و گاز	صنایع فراورده‌های نفت	صنایع شیمیایی	پلاستیک	صنایع لاستیک و	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	سایر صنایع
شاخص کل فعالیت	۵۰.۴	۲۸.۳	۲۷.۲	۵۵.۲	۴۲.۵	۴۶.۲	۴۲.۵	۳۹.۰	۳۴.۸	۴۸.۱	۳۶.۹	۴۴.۶		
مقدار تولید محصولات	۵۰.۰	۲۵.۰	۱۶.۷	۵۳.۶	۴۲.۳	۵۰.۰	۲۹.۲	۳۷.۵	۳۱.۸	۴۷.۶	۴۲.۰	۵۰.۰		
میزان سفارشات جدید	۴۳.۵	۳۳.۳	۲۰.۰	۶۴.۳	۴۲.۳	۴۲.۹	۴۵.۸	۲۹.۲	۳۰.۳	۴۵.۲	۳۶.۰	۵۰.۰		
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۱.۳	۲۵.۰	۴۰.۰	۵۷.۱	۵۳.۸	۵۴.۸	۴۵.۸	۵۸.۳	۴۲.۴	۵۷.۱	۳۶.۰	۴۱.۷		
موجودی مواد اولیه	۴۶.۸	۳۳.۳	۳۰.۰	۴۶.۴	۱۹.۲	۴۰.۵	۶۲.۵	۴۵.۸	۳۱.۸	۵۰.۰	۳۸.۰	۴۱.۷		
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۴.۸	۲۵.۰	۴۰.۰	۴۶.۴	۴۶.۲	۴۲.۹	۴۱.۷	۳۷.۵	۴۰.۹	۴۵.۲	۳۲.۰	۳۳.۳		
قیمت خرید مواد اولیه	۷۲.۶	۸۳.۳	۸۰.۰	۷۸.۶	۷۳.۱	۷۷.۴	۶۶.۷	۸۷.۵	۶۹.۷	۷۸.۶	۷۶.۰	۶۶.۷		
موجودی محصول نهایی در انبار	۵۸.۱	۴۱.۷	۵۶.۷	۴۲.۹	۳۸.۵	۴۵.۲	۴۱.۷	۶۶.۷	۵۶.۱	۶۶.۷	۶۶.۷	۲۵.۰		
میزان صادرات کالا	۴۰.۳	۴۱.۷	۲۶.۷	۵۰.۰	۳۸.۵	۵۲.۴	۵۰.۰	۳۳.۳	۳۹.۴	۴۰.۵	۴۴.۰	۵۰.۰		
قیمت محصولات تولیدشده	۵۹.۷	۵۰.۰	۶۶.۷	۵۳.۶	۵۳.۸	۵۲.۴	۶۲.۵	۴۵.۸	۴۵.۵	۴۵.۵	۵۰.۰	۵۰.۰		
مصرف حامل‌های انرژی	۵۱.۶	۲۵.۰	۳۶.۷	۶۷.۹	۴۲.۳	۵۲.۴	۵۰.۰	۸.۳	۳۶.۴	۶۱.۹	۴۸.۰	۵۰.۰		
میزان فروش محصولات	۴۱.۹	۱۶.۷	۲۶.۷	۶۰.۷	۳۰.۸	۴۰.۵	۴۵.۸	۲۰.۸	۳۰.۳	۴۵.۲	۳۶.۰	۴۱.۷		
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۱.۶	۶۶.۷	۲۶.۷	۵۷.۱	۵۰.۰	۵۱.۲	۷۰.۸	۶۲.۵	۳۴.۸	۶۶.۷	۴۲.۰	۵۸.۳		

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، خرداد و تیر ۱۴۰۴

جدول ۴: شاخص مدیران خرید (شامخ) زیربخش‌های صنعت، تعدیل فصلی شده، تیر ۱۴۰۴

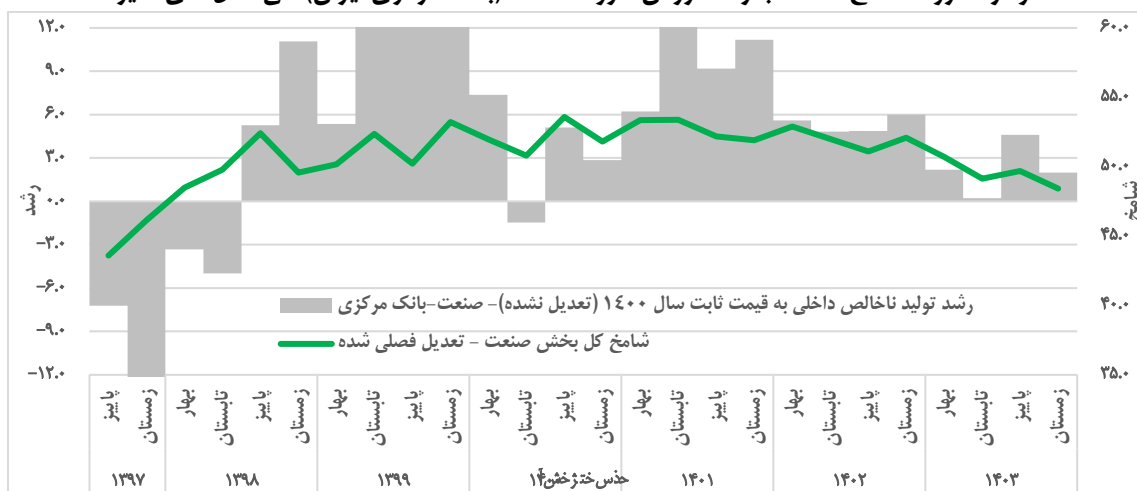
شاخص	صنایع غذایی	صنایع نساجی	پوشاک و چرم	چوب، کاغذ و مبلمان	صنایع فرآورده‌های نفت و گاز	صنایع شیمیایی	پلاستیک و لاستیک	صنایع لاستیک و پلاستیک	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	خانگی	ماشین‌سازی و لوازم وابسته	وسایل نقلیه و قطعات	سایر صنایع
شامخ کل فعالیت	۵۳٫۶	۳۲٫۷	۳۵٫۱	۵۸٫۰	۴۱٫۳	۴۶٫۵	۴۴٫۴	۴۲٫۶	۳۹٫۹	۴۸٫۹	۲۸٫۴	۴۵٫۲		
مقدار تولید محصولات	۵۴٫۴	۳۰٫۷	۳۷٫۶	۶۰٫۵	۴۲٫۸	۵۱٫۹	۳۵٫۸	۴۳٫۲	۳۹٫۶	۴۷٫۷	۴۱٫۵	۵۰٫۳		
میزان سفارشات جدید	۵۰٫۵	۳۷٫۰	۳۲٫۳	۶۷٫۲	۳۸٫۶	۴۳٫۹	۴۷٫۹	۳۶٫۷	۳۶٫۰	۴۹٫۷	۳۹٫۰	۴۸٫۷		
سرعت انجام و تحویل سفارش	۶۰٫۶	۳۶٫۲	۴۹٫۲	۵۷٫۷	۵۴٫۹	۵۲٫۶	۴۵٫۸	۵۷٫۹	۴۷٫۳	۵۵٫۸	۳۹٫۰	۴۸٫۳		
موجودی مواد اولیه	۴۶٫۸	۳۳٫۳	۳۰٫۰	۴۷٫۵	۱۹٫۲	۳۶٫۸	۵۸٫۲	۴۵٫۸	۳۹٫۵	۵۰٫۰	۴۱٫۱	۴۱٫۷		
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۵۵٫۱	۲۵٫۷	۴۰٫۴	۴۶٫۴	۴۴٫۴	۴۲٫۹	۴۱٫۷	۳۷٫۵	۴۰٫۸	۴۳٫۳	۳۲٫۰	۳۳٫۳		
قیمت خرید مواد اولیه	۷۲٫۶	۸۳٫۳	۸۰٫۰	۷۸٫۶	۷۳٫۱	۷۷٫۶	۶۶٫۷	۸۷٫۵	۷۱٫۵	۷۶٫۷	۷۶٫۰	۶۶٫۷		
موجودی محصول نهایی در انبار	۵۵٫۲	۴۱٫۷	۵۶٫۷	۴۶٫۹	۳۸٫۵	۴۵٫۲	۴۱٫۷	۶۶٫۷	۵۶٫۱	۶۶٫۷	۴۴٫۰	۲۵٫۰		
میزان صادرات کالا	۴۲٫۲	۴۱٫۷	۳۵٫۰	۴۹٫۷	۳۵٫۹	۵۰٫۷	۴۷٫۸	۳۵٫۹	۴۲٫۳	۴۴٫۱	۴۴٫۲	۵۰٫۰		
قیمت محصولات تولیدشده	۵۹٫۷	۵۹٫۱	۶۶٫۷	۵۳٫۶	۵۳٫۸	۵۲٫۴	۶۲٫۵	۴۵٫۸	۵۷٫۵	۵۰٫۰	۵۰٫۰	۵۳٫۰		
مصرف حامل‌های انرژی	۵۳٫۷	۳۴٫۱	۴۵٫۸	۷۳٫۱	۴۰٫۷	۵۱٫۷	۵۵٫۳	۲۸٫۴	۴۱٫۹	۵۷٫۰	۴۰٫۴	۵۱٫۱		
میزان فروش محصولات	۴۶٫۸	۲۹٫۷	۳۷٫۲	۶۵٫۷	۳۹٫۷	۴۳٫۳	۵۰٫۱	۳۹٫۰	۳۸٫۹	۵۱٫۶	۳۷٫۹	۴۷٫۸		
انتظارات تولید در ماه آینده	۵۲٫۹	۷۹٫۹	۴۱٫۲	۵۹٫۴	۴۹٫۵	۵۴٫۵	۷۷٫۸	۶۵٫۹	۴۱٫۳	۷۳٫۲	۴۸٫۷	۵۴٫۷		

ماخذ: مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، خرداد و تیر ۱۴۰۴

انطباق شاخص مدیران خرید صنعت با تغییرات تولید صنعتی

در کنار انطباق شاخص مدیران خرید کل اقتصاد با تغییرات تولید اقتصاد از جمله رشد اقتصادی، با هدف ارزیابی صحت‌سنجی آن با واقعیت‌های داده‌های کشور، تطبیق روند شاخص مدیران خرید صنعت با تغییرات تولید صنعتی نیز مهم است. در این میان، انطباق شامخ با رشد ارزش افزوده بخش صنعت کشور به عنوان تغییرات تولید صنعت و تغییرات کسب‌وکار حوزه صنایع کارخانه‌ای، قابل توجه است. به دلیل محدودیت آمارهای رسمی در تولید داده ماهانه (در مرکز آمار ایران و بانک مرکزی ایران) از آمار ارزش افزوده بخش صنعت- به قیمت ثابت-بانک مرکزی ایران استفاده شده است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود روند شامخ صنعت به‌طور نسبی هم راستا با روند رشد ارزش افزوده بخش صنعت (بانک مرکزی ایران) طی فصل‌های مربوطه در سال‌های اخیر است.

نمودار ۸: روند شامخ صنعت با رشد ارزش افزوده صنعت (بانک مرکزی ایران) طی سال‌های اخیر

چالش ها و رهیافت ها از دید برخی از فعالان اقتصادی در تیر ۱۴۰۴

- قطعی های گسترده برق در تیرماه همچنان یکی از بزرگترین چالش های صنایع تولیدی و کسب و کارهای تجاری به شمار می رود. به گفته فعالان اقتصادی، برق به طور متوسط سه روز در هفته و در برخی موارد روزانه تا سه ساعت قطع می شود که این موضوع عملاً فعالیت کارخانه ها را مختل کرده و به تعطیلی آن ها منجر می شود. این ناترازی ها علاوه بر ایجاد خسارت های مستقیم بر تولید، امنیت شغلی و معیشت کارگران را نیز به شدت تهدید می کند و سرمایه گذاری و توان صادراتی کشور را در معرض خطر جدی قرار می دهد. بنابراین، برای مدیریت تامین انرژی مورد نیاز جامعه، ضروری است واحدهای صنعتی (کوچک تا بزرگ مقیاس) در اولویت بعدی قطعی برق قرار بگیرند تا این واحدها و به تبع آن شاغلین آنها آسیب کمتری ببینند.
- کمبود و قطعی های مکرر آب، که در برخی موارد تا سه روز متوالی ادامه دارد، چالشی جدی برای فعالیت واحدهای صنعتی ایجاد کرده است.
- یکی از موانع اصلی کسب و کارها، کاهش تقاضا و افت سفارشات جدید است که ناشی از کاهش قدرت خرید مشتریان و ناپایداری بازار به وجود آمده است. به گفته فعالان اقتصادی، کارخانه های پروژه محور به دلیل نبود سفارشات جدید در ماه های آتی با کاهش سرمایه گذاری مواجه خواهند شد و در حال حاضر نیز تنها به تکمیل سفارشات قبلی مشغول اند. این وضعیت می تواند روند توسعه و رشد این صنایع را با کندی و رکود مواجه کند.
- تعطیلات بیش از ۱۵ روز در ماه به علت جنگ دوازده روزه و ناترازی انرژی، تولید و فروش کسب و کارها را به صورت مستقیم و غیرمستقیم تحت تأثیر قرار داده است.
- کمبود نقدینگی که ناشی از کاهش فروش، عدم انجام به موقع تعهدات مالی از سوی مشتریان و محدودیت دسترسی به تسهیلات بانکی است، یکی از مهم ترین مشکل کسب و کارها بوده و فعالیت روزمره و سرمایه گذاری های آینده آن ها را مختل کرده است.
- به گفته فعالان اقتصادی، امنیت شغلی کاهش یافته و بحران بیکاری در ماه های آینده به وضوح نمایان خواهد شد، این در حالی است که همزمان کسب و کارها با کمبود جدی نیروی انسانی مواجه هستند. این تضاد شرایط، فشار مضاعفی بر بازار کار و اقتصاد کشور وارد می کند.
- نگرانی ناشی از احتمال وقوع درگیری بعدی، تأثیر قابل توجهی بر فضا و نااطمینانی اقتصادی کشور گذاشته است، در حالی که ثبات سیاسی می تواند نقش کلیدی و تعیین کننده ای در حل مشکلات اقتصادی ایفا کند. رفع این نگرانی، مسئولیت وزارت صنعت معدن و تجارت را برای فعالان اقتصادی و صنعتی کشور بیش از پیش افزایش خواهد داد.
- کمبود مواد اولیه، افزایش قیمت مواد اولیه، تأخیر در تخصیص ارز و عدم ترخیص به موقع مواد وارداتی، زنجیره تامین را به شدت مختل کرده است. همچنین به گفته فعالان اقتصادی عدم انجام ثبت سفارش و قفل شدن سیستم ثبت سفارش به دلیل اجرای فرآیند تامین و مصرف ارز مورد نیاز، روند واردات کالاها و مواد اولیه را با اختلال مواجه کرده است. این مجموعه مشکلات باعث کاهش ظرفیت تولید، افزایش هزینه های عملیاتی و اختلال در برنامه ریزی تولید شرکت ها شده است.
- افزایش هزینه های ترانزیت برق به همراه رشد نرخ گاز فشار مالی مضاعفی بر شرکت ها وارد کرده که بهره وری عملیاتی را تحت تأثیر قرار می دهد.
- یکی از مشکلات واردکنندگان و تولیدکنندگان طولانی شدن فرآیندهای اداری اخذ مجوز و صدور بخشنامه های فوری و ناگهانی است که روند کارها را با اختلال مواجه کرده است.
- نوسانات شدید نرخ دلار باعث ایجاد بی ثباتی در بازار ارز شده و به عنوان یک مانع مهم، روند بهبود عملکرد صادرات را کند کرده است.
- در شرایط کنونی که تولیدکنندگان با کمبود درآمد کافی مواجه اند، فشارهای مالیاتی و مطالبات سازمان های تامین اجتماعی و دارایی به عنوان اصلی ترین عوامل تهدیدکننده پایداری مالی و ریسک ورشکستگی کارخانجات بزرگ شناخته می شوند. همزمان، سیاست های انقباضی بانک ها، مشکلات وصول مطالبات از جمله چک های برگشتی و محدودیت های اعتباری، دسترسی به منابع مالی لازم را به شدت محدود کرده است. علاوه بر این، عدم ارائه به موقع تعرفه های واردات و برخورد نامناسب برخی کارکنان این سازمان ها، همکاری بین تولیدکنندگان و نهاد های مرتبط را مختل نموده و فشارهای مالی وارد بر بخش تولید را تشدید کرده است.
- بسیاری از صاحبان سرمایه برای پرداخت دیون و تعهدات خود دچار مشکل شده اند و نیاز بیشتری به تسهیلات و حمایت دارند، اما بانک ها همکاری لازم را به ویژه با کارآفرینان ندارند. به گفته فعالان اقتصادی در روزهای سخت، حمایت مالی ضروری است، در حالی که در روزهای رونق گردش مالی کافی است.
- هزینه های دولتی، به ویژه در گمرک، به طور چشمگیری افزایش یافته و تحریم های بین المللی نیز روند تخصیص ارز تا ترخیص کالا (به ویژه مواد اولیه حساس) را به بیش از ۱۱ ماه کشانده است. بنابراین، واردکنندگان درخواست تمدید مهلت ارائه اسناد فراتر از این مدت و محاسبه هزینه های ما به تفاوت از پایان مهلت تا زمان ترخیص را دارند.

➤ فعالان اقتصادی پیشنهاد می‌دهند که تسهیلات مالی ویژه‌ای برای افزایش سرمایه در گردش کارخانجات و واحدهای صنعتی و تجاری فراهم شود تا پایداری و تداوم فعالیت آن‌ها تضمین گردد. همچنین حمایت هدفمند از بخش تولید، به‌ویژه در شرایط رکود بازار و رکود تورمی، ضروری است تا اثرات منفی اقتصادی کاهش یابد و چرخه تولید فعال باقی بماند.

جمع‌بندی کلی

- شاخص مدیران خرید کل اقتصاد و بخش صنعت در تیرماه ۱۴۰۴، همچنان روندی کاهشی نشان می‌دهد البته با شدت کمتر نسبت به ماه قبل است و نشان‌دهنده تداوم روند رکودی و کاهش فعالیت‌های اقتصادی است. در تیر ماه مانند ماه قبل همچنان شامخ کل اقتصاد در هر پنج مؤلفه اصلی آن با کاهش روبرو بوده‌است. کاهش همزمان این مؤلفه‌ها، نگرانی‌ها را افزایش داده و باید تدبیر خاصی از سوی دولت صورت گیرد.
- یکی از مهمترین چالش‌های صنعت کشور در این ماه، تداوم قطعی‌های مکرر برق و کمبود منابع آبی بوده که به طور مستقیم ظرفیت تولید واحدهای صنعتی را کاهش داده و روند فعالیت آن‌ها را با محدودیت‌های جدی مواجه ساخته‌است. علاوه بر این، مشکلات مربوط به تأمین مواد اولیه به عنوان یکی دیگر از موانع اصلی تولید، تشدید شده‌است که به دلیل نوسانات و افزایش قیمت مواد اولیه، اختلال در فرآیند ثبت سفارش و محدودیت‌های تخصیص ارز و تأخیر در ترخیص به موقع کالاها، زنجیره تأمین را تحت فشار قرار داده‌است. لذا مسئولیت و مدیریت وزارت نیرو در این شرایط برای تداوم تولید کشور همراه با تداوم اشتغال واحدهای صنعتی و تجاری بسیار حیاتی است.
- نااطمینانی‌ها نسبت به آینده اقتصادی و فضای بی‌ثبات سیاسی کشور، موجب شده بخش تقاضا که به علت تورم مزمن با کاهش قدرت خرید همراه بوده، با رفتار محتاطانه کاهش سفارشات جدید را برای بنگاه‌ها به همراه داشته‌است. این وضعیت، فشار مضاعفی بر بخش صنعت به خصوص منابع مالی محدود شرکت‌ها وارد کرده‌است. در شرایطی که بنگاه‌ها با کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش مواجه هستند، محدودیت‌های شدید در دسترسی به تسهیلات مالی، فشارهای مالیاتی و مشکلات وصول مطالبات از مشتریان مزید بر علت شده و توان بنگاه‌ها برای جبران این مشکلات را محدود ساخته‌است. پیامد این وضعیت، تشدید رکود در فعالیت‌های اقتصادی و کاهش تمایل بنگاه‌ها به سرمایه‌گذاری یا افزایش ظرفیت تولید در کوتاه‌مدت خواهد بود. لذا مسئولیت و مدیریت وزارت صمت در کنار وزارت امور اقتصادی و دارایی در این شرایط برای تداوم تولید کشور همراه با تداوم اشتغال واحدهای صنعتی و تجاری بسیار حیاتی است.
- در چنین شرایطی، با توجه به افزایش هزینه‌ها، افت تولید و نبود چشم‌انداز روشن برای تداوم فعالیت‌ها، همچنین توقف فرآیندهای تصمیم‌گیری به دلیل ریسک‌های سیاسی و نوسانات اقتصادی، بنگاه‌ها نه تنها تمایلی به جذب نیروی جدید ندارند، بلکه در حفظ نیروی انسانی فعلی نیز با مشکلات جدی مواجه هستند. این در حالی است که کمبود نیروی انسانی نیز در بسیاری از کسب‌وکارها به وضوح احساس می‌شود. بنابراین در کوتاه مدت این موضوع قابل مدیریت کردن می‌باشد ولی در میان مدت واحدهای اقتصادی و صنعتی ممکن است دچار مشکلات شوند و نیازمند تدبیر بیشتر و تشویق‌های هدفمند از سوی دولت است.
- انطباق روند شاخص مدیران خرید (شامخ) با روند رشد اقتصادی و رشد ارزش افزوده صنعت در فصول گذشته، حاکی از هم راستا بودن نگاه و انتظارات فعالان اقتصادی و صنعتی کشور با آمارهای رسمی کشور است و حتی این که شامخ می‌تواند به عنوان شاخص پیش‌نگر وضعیت تولید و سرمایه‌گذاری اقتصادی و صنعتی عمل نماید.
- با توجه به تمامی این عوامل، فراهم سازی فضای اطمینان بخش از سوی دولت از جمله ارایه تسهیلات ویژه مالی برای توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و افزایش سرمایه در گردش و همچنین ارائه حمایت‌های هدفمند و مستمر به بخش تولید، امری حیاتی است تا بتوان از تشدید آسیب‌ها جلوگیری کرد و چرخه تولید و اشتغال کشور را تقویت و یا حداقل حفظ نمود.

به هریک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن

است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه "بدتر شده است" و "بهتر شده است" را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص PMI (Purchasing Manager's Index) که در فارسی به اختصار *شامخ* نامگذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص شامخ برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب‌وکارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- به‌صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۰/۵ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان

۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۲۵٪)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۳۰٪)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۱۵٪)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۱۰٪)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۲۰٪)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

وضعیت شاخص در سطح بین‌الملل

شاخص PMI جهانی بخش صنعت که توسط J.P.Morgan محاسبه می‌شود (PMI جهانی توسط J.P.Morgan و S&P Global در همکاری با ISM و IFPSM تهیه می‌شود)، در ماه جولای به عدد ۴۹٫۷ رسید که نسبت به ۵۰٫۴ در ماه ژوئن کاهش یافته‌است. کاهش مجدد تولید تا حدی ناشی از افت سفارشات جدید بود، به‌طوری‌که سفارشات جدید برای سومین بار در چهار ماه گذشته کاهش یافت. در این ماه شرایط دشوار بازار باعث شد تولیدکنندگان در زمینه هزینه‌ها محتاط عمل کنند که این موضوع با کاهش اندک در اشتغال، موجودی انبار و خریدها همراه بود. سطح نیروی کار نیز برای دوازدهمین ماه پیاپی کاهش پیدا کرد. در همین حال، نرخ تورم در هزینه‌های تولید و قیمت‌های فروش در ماه جولای نسبت به ماه قبل اندکی کاهش یافت. در این بازه، منطقه یورو برای پنجمین ماه متوالی رشد داشت، رشدی که نشان‌دهنده گسترش قوی در ایرلند و اسپانیا و همچنین افزایش فعالیت‌ها در یونان، هلند، آلمان و اتریش بود. اما در مقابل حجم تولید در چین و ژاپن پس از رشد کوتاه‌مدت در ژوئن، دوباره کاهش پیدا کرد. همچنین در آمریکای شمالی رشد کند شد و ایالات متحده تنها افزایش جزئی در تولید داشت. از سوی دیگر کاهش در کانادا و مکزیک ادامه یافت، هرچند نرخ کاهش در این دو کشور کمتر شد. شدیدترین افت تولید جهانی نیز در تایوان ثبت شد و پس از آن ترکیه و لهستان در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند.

شناسنامه:

عنوان: طرح شاخص مدیران خرید (شامخ)

تاریخ: تیرماه ۱۴۰۴

شماره گزارش: ۸۲ ام

صاحب انتشار: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

تنظیم کنندگان: مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

راه ارتباطی:

دکتر عیسی منصوری؛ رئیس مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

e.mansouri@iccima.ir

زهرا ناصری؛ مدیر مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

z.naseri@iccima.ir

حانیه زبادلو؛ رئیس گروه طرح‌های آماری و آمارهای ثبتی

h.ziyadloo@iccima.ir

تلفن تماس: ۸۵۷۳۳۶۰۰ - ۰۲۱

ملاحظات: الف- حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی

ایران تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.

ب- مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نمی‌باشد.